

Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyindeki Rekreasyon Eğitime Yönelik Bir Değerlendirme¹

Mustafa Murat Kızanlıklı, Muhammet Cenk Birinci*

ÖZET

Türkiye’deki başlangıcı spor alanında olan rekreasyon eğitimi, 2009 yılından itibaren turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında yer almaya başlamıştır. Yurt dışındaki üniversitelerle kıyaslandığında rekreasyon eğitimi Türkiye’de özellikle de turizm alanında yeni ama hızla yayılan bir alandır. Bu çalışmada yükseköğretim düzeyindeki rekreasyon eğitiminin gelişim süreci ele alınarak, Türkiye’deki rekreasyon eğitiminin yapısı incelenmiştir. Araştırma kapsamında, rekreasyon eğitiminin Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarındaki mevcut durumu ve gelişim süreci rakamsal göstergelerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla gerek turizm gerekse de beden eğitimi ve spor alanındaki rekreasyon bölümleri araştırılmış, rekreasyon eğitiminin diğer disiplinlerle olan ilişkilerini ortaya koymak amacıyla rekreasyon ile ilgili hazırlanmış lisansüstü tezler anabilim dallarına göre incelenmiştir. Bulgulara göre; rekreasyon eğitimi verilen birim, eğitim alan öğrenci sayısı ve hazırlanan lisansüstü tezlerin sayısının artış gösterdiği ve lisansüstü tezlerin hazırlandığı anabilim dalları itibariyle rekreasyonun disiplinler arası bir kavram olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın rekreasyon ile ilgili bundan sonra yapılacak araştırmalar için yararlı ve derleyici nitelikte bir kaynak olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, eğitim, turizm, beden eğitimi ve spor.

An assessment on Recreation Studies at Higher Education Level in Turkey

ABSTRACT

Having its founding roots in the sports field in Turkey, recreation studies have started to be observed since 2009 in higher education institutions providing education on tourism. Compared to the universities in abroad, recreation studies are quite new but also becoming more wide-spread especially in tourism field in Turkey. In the present study, it was focused on the development process of recreation studies at higher education level, and the structure of those studies in Turkey was examined, accordingly. Within the scope of the study, the current situation and development process of recreation studies in higher education institutions in Turkey were attempted to be explained via numeric indicators. In this regard, recreation departments both in tourism and physical education and sports fields were investigated, and post-graduate theses aiming at revealing the relationship of recreation studies with other disciplines were analyzed on the department basis. In line with the findings, an increase is observed in the number of departments providing education on recreation, the number of students studying in the field and the number of post-graduate theses. It is also understood from the findings that recreation is an interdisciplinary term considering the departments where post-graduate theses were prepared. The present study is expected to serve as a beneficial and compiling source for future studies on recreation.

Keywords: Recreation, education, tourism, physical education and sports.

Doi: <http://dx.doi.org/10.31822/jomat.413772>

* Corresponding Author

Article History: Submitted:09.04.2018- Accepted:7.06.2018

Research Paper

Mustafa Murat Kızanlıklı:

Dr. Öğr. Üyesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü, Email: muratkizanlıklı@gazi.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-6953-767X

Muhammet Cenk Birinci*:

Araş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Rekreasyon Bölümü, Email: mcbirinci@nevsehir.edu.tr, Orcid id: 0000-0002-0309-8256

1. Giriş

Rekreasyon ve boş zaman kavramları, bireysel deneyimlere ve algılara dayandığı için birçok anlama sahiptir. Rekreasyon kavramı, bireysel bir bakış açısıyla tanımlandığı zaman; televizyon izlemeyi, operaya katılmayı, çimler üzerinde gezinmeyi, çocuklarınızı hayvanat bahçesine götürmeyi, dama oynamayı, müzik indirmeyi, şehirde bir akşam geçirmeyi ve diğer yapmak istediğiniz şeyleri içermektedir. Boş zaman teorisyenleri bunun gibi deneyimlerin nasıl adlandırılması gerektiği üzerinde çaba harcamışlar ve bu faaliyetlerin adının rekreasyon, boş zaman, serbest zaman, müsait zaman, yaratıcılık, bencillik veya çalışmama ve eğlence anlamına gelen hedonizm mi olması gerektiği üzerinde çalışmışlardır (McLean ve Hurd, 2012:2).

Rekreasyon kavramı Türk Dil Kurumu tarafından; “insanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler” şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre ise rekreasyon; “insanların sınırlı yaşam süresinin zorunlu davranışlar dışında kalan diliminde (boş zamanda), gönüllü olarak katıldıkları ve doyum sağladıkları etkinliklerdir” (Hazar, 2009:29).

Rekreasyon; boş zamanın değerlendirilmesi ile ilgili bir kavram olduğu için farklı konularla birlikte ele alınmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde rekreasyon kavramının araştırmacılar tarafından alış veriş (Bäckström, 2006; Block vd.1991; Rajagopal 2006; Wakefield ve Baker, 1998), parklar (Şahbaz ve Altınay, 2015; Cohen vd. 2010; Groff, 1998), spor (Ko ve Pastore, 2004; Alexandris ve Carroll 1997a; Park ve Kim, 2000; Alexandris ve Carroll 1997b) ve turizm (McKercher, 1996; Gunn, 1990; Colton, 1987) başta olmak üzere farklı konularla ilişkilendirildiği görülmektedir (Yaylı vd. 2012:213).

Diğer taraftan, turizm sektörünün emek-yoğun özelliği nitelikli işgücünü, nitelikli işgücünün yetiştirilmesi de “turizm eğitimi” konusunu her zaman öncelikli hale getirmektedir (Polat vd. 2017). Bu nedenle turizm eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturan rekreasyon eğitiminin mevcut durum analizinin yapılarak farklı disiplinlerle olan ilişkisinin ve gelişim sürecinin göstergelerle ortaya konulması bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

2. Rekreasyon Eğitimi

Rekreasyon eğitimi, “insanlara zaman kullanımını öğreten, sahip olduğu süreye hem iş hem temel ihtiyaçlarını giderme hem de kendisini rahatlatarak, dinlendirecek, mutlu edecek etkinliklerle ilgilenme fırsatı yaratan bir eğitimidir” (Başaran, 2016:402).

Rekreasyon eğitimine kalkınma planlarında da zaman zaman yer verilmiş ve önemine değinilmiştir. Öyle ki, rekreasyon eğitimi ile ilgili ilk olarak Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1990-1994) “Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek nitelikli elemanların yetiştirilebilmesi amacı ile üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinde rekreasyon anabilim dalı açılacaktır” şeklinde boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin ilkeler ve politikalar adı altında rekreasyon eğitiminin amacına değinilmiştir (www.kalkinma.gov.tr).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1996-2000) ise “Boş zamanların değerlendirilmesini yaşamın bir parçası haline getirmek temel ilkedir. Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerde rekreasyon ana bilim dalı tesis edilecektir” şeklinde rekreasyon eğitiminin gerekliliği ifade edilmiştir (www.kalkinma.gov.tr).

Means (1973), üniversitelerde serbest zaman eğitimine önem verilmesinin üç temel sebebini şu şekilde açıklamaktadır: Üniversiteler yarının liderlerini ve mimarlarını yetiştirmektedir, serbest zamana sahip insan sayısı şartlar gereği gittikçe artmaktadır ve serbest zamanın olumlu veya olumsuz kullanılması toplumlara ciddi sonuçlar doğurmaktadır (Means, 1973’den akt. Ağaoğlu, 2002:28).

Rekreasyon ve boş zaman bölümlerinin açılması ilk olarak ABD’de 1920’lerin ortalarına dayanmaktadır. Amerikan Ulusal Rekreasyon Kurumu (NRPA), profesyonel rekreasyon, park ve boş zaman yöneticisi yetiştirmek üzere eğitim programı geliştirmiştir (Metin, 2012:151).

1940’lı yıllarda ise yalnızca akademik bölüm bazında hem boş zaman ve rekreasyon hem de parklar yönetimi konularıyla ilgilenilirken, Kuzey Amerika’da üniversiteler müfredatta boş zaman ile ilgili derslere yer vermeye başlamıştır (Godbey vd., 2005). Amerikan Rekreasyon Birliği’nin mesleki eğitim birimi ise, 1950’lerin sonlarında üniversite ve kolejlerde rekreasyon ve park eğitimi ile ilgili araştırmalarda bulunmaya başlamıştır (Stein, 1984:338). 1965-1975 yıllarında ise, yüksek öğretimde rekreasyon alanındaki mesleki programlar yoğun bir gelişme sürecine girmiştir (Grant, 1984).

Rekreatif faaliyetleri yönetecek ve gelen turistleri bu faaliyetlere yöneltecek rekreasyon liderlerini yetiştirmek amacıyla Amerika, Kanada, İngiltere gibi birçok ülkedeki üniversitelerde turizm fakülteleri bünyesinde rekreasyon eğitimi verilmektedir. Park ve rekreasyon eğitimi verilen üniversitelerde sertifika programları uygulanmakta ve bu programlar ile öğrencilerin spesifik alanlarda uzmanlaşmaları sağlanmaktadır (Tal, 2005’den akt. Yayla, 2012:22).

Dünya’daki örneklerine bakıldığı zaman parklar ve rekreasyon yönetimi eğitiminde Amerika’da Northern Arizona, İndiana, California Sacramento State, Frostburg State, Missouri, Utah, Arkansas Tech, California Polytechnic State, San Francisco State,; İngiltere’de Lincoln gibi üniversiteler örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca yine turizm ve boş zaman eğitiminde İngiltere’de Liverpool John Moores, Liverpool Community College, Edge Hill; Kanada’da Brock Üniversitesi; Rekreasyon, Spor ve Turizm eğitiminde ise Amerika’da Illinois, Bowling Green State ve İngiltere’deki Cardiff Metropolitan üniversiteleri örnek olarak gösterilebilir.

Türkiye’de ise rekreasyon eğitimi ilk olarak Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları’nda (BESYO) verilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda Üniversitelerarası Kurulun (ÜAK) 3 Temmuz 1998 tarihli toplantısında Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bünyesinde Rekreasyon Bölümü açılması yönünde Yüksek Eğitim Kurulu Başkanlığına görüş bildirilmiş ve bu çabalar sonucunda Yükseköğretim Kurumunun 12.04.2000 tarihli toplantısında alınan kararla BESYO’lar bünyesinde Rekreasyon Bölümünün açılmasına karar verilmiştir (Zorba, 2007).

Rekreasyon eğitiminin turizm alanında verilmeye başlanması ise Turizm Fakültelerinin açılması ile olmuştur. Turizm Fakülteleri, 2009 yılında Mesleki ve Teknik Eğitim alanında faaliyet gösteren tüm eğitim fakültelerinin kapatılması neticesinde kurulmuş, ilgili karara göre Turizm Fakültelerinin kurulmasıyla birlikte Rekreasyon Yönetimi Bölümleri Turizm Fakülteleri’nde açılmaya başlamıştır.

Beden eğitimi ve rekreasyonun birçok ortak yöne sahip olmasına rağmen her zaman aynı şeyi ifade ettikleri söylenemez. Zamanla ortaya çıkan talep karşısında rekreasyon alanında farklı anlayışlar kendisini göstermeye başlamıştır. Bu kapsamda, okullarda beden eğitimi ve rekreasyon faaliyetlerinin daha belirgin ayrıştığını ancak birbirini tamamlayan ve eğitime önemli katkıda bulunan iki unsur olduğunu söylemek mümkündür. Klasik beden eğitimi etkinliklerinin yanı sıra, açık alan sporları, turizm, gezi gibi rekreatif etkinlikler de bu ayrımı ortaya koymaktadır (Karaküçük, 2008:128). Rekreasyon yönetimi kavramı ise; boş zaman değerlendirmeye ilgili etkinliklerin planlanması, organizasyonu, yönlendirilmesi ve denetimidir. Rekreasyon yönetimi; rekreasyonel organizasyon, rekreasyon etkinliklerinin katılımcıların veya izleyicilerin hizmetine sunulmasının sağlanması gibi etkinlikleri kapsamaktadır (Hazar, 2009:42).

Rekreasyon bölümleri, öğrencilerin rekreasyon programlarını uygulayabilecek biçimde genel kültür, alan bilgisi ve yöneticilik açısından toplumun ve bireyin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte eğitim vermeyi amaçlamaktadır. Rekreasyon bölümlerinden mezun olan öğrenciler, turizm alanında su sporları,

kara sporları, sosyokültürel rekreasyon (halk oyunları, dans, müzik vb.) animatörlüğünün yanı sıra, sağlık turizmi animatörlüğü ve çocuk rekreasyon aktiviteleri animatörlüğü unvanlarını alırlar ve bu alanlarda çalışma imkânı bulabilirler. Bu alandan mezun olan öğrenciler, uzmanlaştığı alanla ilgili yerel yönetimlerde (belediyeler), Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (gençlik kampları) ve üniversitelerde istihdam edilebilirler (meb.gov.tr).

3. Yöntem

Bu araştırma rekreasyon eğitiminin Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarındaki yapısını ve mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, rekreasyon alanında lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim veren fakülte, yüksekokullar, enstitüler ve bağlı oldukları üniversiteler araştırılmış, yıllar itibarıyla lisans düzeyindeki öğrenci ve mezun sayıları verilmiştir. Bununla birlikte, rekreasyonun farklı bilim dallarıyla olan ilişkilerini ortaya koyabilmek amacıyla rekreasyonun konu edildiği yüksek lisans tezleri enstitü ve anabilim dallarına göre sınıflandırılmıştır.

Araştırmada verilerin toplanabilmesi için kaynak tarama yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, farklı amaçlarla gerçekleştirilmiş çalışmaların sonuçları olarak yayımlanmış kaynaklardan yararlanılmasını içermektedir. Araştırmacılar, yapılacak araştırmanın amaçlarını gerçekleştirebilecek geçerlik ve güvenilirliğe sahip her türlü yazılı kaynağa başvurarak, elde edecekleri verileri kullanabilirler (Ural ve Kılıç, 2006:68). Bu haliyle araştırmada ikincil veri analizi yönteminden yararlanılmıştır. Sosyal bilimler alanında ikincil veri analizi kullanımını hızla artan bir araştırma yöntemi olarak görülmektedir (Demirci ve Köseli, 2014:326). İkincil veri analizinde en önemli problemlerden birisi elde edilecek ikincil verilerin güvenilir olup olmadığının belirlenmesidir. Bu nedenle verilerin güvenilir olması için Yükseköğretim Kurulu, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi ile üniversitelerin resmi web sayfalarının verilerinden ve istatistik raporlarından yararlanılmıştır. Veriler 2017 yılı Haziran ve Temmuz aylarında toplanmıştır.

4. Bulgular

Rekreatif faaliyetler, çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan boş zaman içinde, gönüllü olarak ferdî veya grup içinde dinlenmek, eğlenmek ve zevk almak için yapılan etkinliklerdir. Rekreatif faaliyetlerin bilinçli yapılması hedefe daha kolay ulaşılmasını sağlayacağı için üniversitelerde beden eğitimi ve spor bölümlerinde rekreasyon alanları açılmış ve sporla ilgili mesleklere dahil edilmiştir (meb.gov.tr). Beden eğitimi ve spor ile turizm alanlarında lisans düzeyindeki rekreasyon programlarının üniversite ve birimlere göre dağılımları Tablo 1 ve Tablo 2'de yer almaktadır:

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde Rekreasyon Bölümlerinin 32 üniversitede Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, 22 üniversitede Spor Bilimleri Fakültesi ve 2 üniversitede Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu bünyesinde yer almakla birlikte toplam 56 üniversitede bulunduğu görülmektedir. Program isimleri incelendiğinde ise, Girne Amerikan Üniversitesi'ndeki Rekreasyon Yöneticiliği ve Bozok Üniversitesi'ndeki Rekreasyon Eğitimi dışındaki bütün program isimlerinin Rekreasyon olduğu görülmektedir. Söz konusu programların büyük çoğunluğunun (%85,7)'sinin devlet üniversiteleri, %14,3'ünün ise vakıf üniversitelerinde açıldığı görülmektedir.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Rekreasyon Programlarının Üniversite ve Birimlere Göre Dağılımı (2016/17)

S.N.	Üniversite	Birim	Program Adı
1.	Abdullah Gül	BESYO ¹	Rekreasyon
2.	Acıbadem*	SBF ²	Rekreasyon
3.	Adnan Menderes	BESYO	Rekreasyon
4.	Afyon Kocatepe	BESYO	Rekreasyon
5.	Akdeniz	SBF	Rekreasyon
6.	Alanya Alaaddin Keykubat	SBF	Rekreasyon
7.	Anadolu	SBF	Rekreasyon
8.	Artvin Çoruh	BESYO	Rekreasyon
9.	Atatürk	SBF	Rekreasyon
10.	Bartın	BESYO	Rekreasyon
11.	Batman	BESYO	Rekreasyon
12.	Beykent*	SBF	Rekreasyon
13.	Bozok	BESYO	Rekreasyon Eğitimi
14.	Bülent Ecevit	BESYO	Rekreasyon
15.	Çanakkale Onsekiz Mart	BESYO	Rekreasyon
16.	Dokuz Eylül	Spor Bilimleri ve Teknolojisi YO.	Rekreasyon
17.	Dumlupınar	BESYO	Rekreasyon
18.	Erciyes	BESYO	Rekreasyon
19.	Fırat	SBF	Rekreasyon
20.	Gazi	SBF	Rekreasyon
21.	Giresun	SBF	Rekreasyon
22.	Girne Amerikan*	BESYO	Rekreasyon Yöneticiliği
23.	Gümüşhane	BESYO	Rekreasyon
24.	Hacettepe	SBF	Rekreasyon
25.	Haliç*	BESYO	Rekreasyon
26.	Harran	BESYO	Rekreasyon
27.	Hitit	BESYO	Rekreasyon
28.	Iğdır	BESYO	Rekreasyon
29.	İstanbul Esenyurt*	BESYO	Rekreasyon
30.	İstanbul Gelişim*	BESYO	Rekreasyon
31.	Kastamonu	BESYO	Rekreasyon
32.	Kırkkale	SBF	Rekreasyon
33.	Kocaeli	SBF	Rekreasyon
34.	Karadeniz Teknik	BESYO	Rekreasyon
35.	Manisa Celal Bayar	SBF	Rekreasyon
36.	Mersin	BESYO	Rekreasyon
37.	Muğla Sıtkı Koçman	SBF	Rekreasyon
38.	Mustafa Kemal	BESYO	Rekreasyon
39.	Muş Alparslan	BESYO	Rekreasyon
40.	Namık Kemal	BESYO	Rekreasyon
41.	Nevşehir Hacı Bektaş Veli	Spor Bilimleri ve Teknolojisi YO.	Rekreasyon
42.	Niğde Ömer Halisdemir	BESYO	Rekreasyon
43.	Nişantaşı*	BESYO	Rekreasyon
44.	Ondokuz Mayıs	Yaşar Doğu SBF	Rekreasyon
45.	Ordu	BESYO	Rekreasyon
46.	Pamukkale	SBF	Rekreasyon
47.	Recep Tayyip Erdoğan	BESYO	Rekreasyon
48.	Sakarya	SBF	Rekreasyon
49.	Selçuk	SBF	Rekreasyon
50.	Siirt	BESYO	Rekreasyon
51.	Sinop	SBF	Rekreasyon
52.	Süleyman Demirel	SBF	Rekreasyon
53.	Şırnak	SBF	Rekreasyon
54.	Trakya	Kırkpınar BESYO	Rekreasyon
55.	Uşak	SBF	Rekreasyon
56.	Yakın Doğu*	BESYO	Rekreasyon

*Vakıf Üniversitesi ¹ Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ² Spor Bilimleri Fakültesi

Türkiye’de rekreasyon bölümleri ilk olarak BESYO’larda açılmakla birlikte, turizm alanındaki rekreasyon yapılması Turizm Fakülteleri’nin kurulmasıyla başlamıştır. Bu kapsamda, Turizm Fakültelerindeki Rekreasyon Yönetimi Bölümü ilk öğrencilerini 2010 yılında Gazi Üniversitesi’nde kabul etmiştir. Türkiye’deki Turizm Fakülteleri’ndeki Rekreasyon Yönetimi Bölümleri’nin listesi ise Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. Turizm Alanındaki Rekreasyon Programlarının Üniversite ve Birimlere Göre Dağılımı (2016/17)

S.N.	Üniversite	Birim	Program Adı
1.	Adıyaman	TF ¹	Rekreasyon Yönetimi
2.	Afyon Kocatepe	TF	Rekreasyon Yönetimi
3.	Akdeniz	TF	Rekreasyon Yönetimi
4.	Akdeniz	Manavgat TF	Rekreasyon Yönetimi
5.	Aksaray	TF	Rekreasyon Yönetimi
6.	Alanya Alaaddin Keykubat	TF	Rekreasyon Yönetimi
7.	Balıkesir	TF	Rekreasyon Yönetimi
8.	Bozok	TF	Rekreasyon Yönetimi
9.	Bülent Ecevit	Karadeniz Ereğli TF	Rekreasyon Yönetimi
10.	Çanakkale Onsekiz Mart	TF	Rekreasyon Yönetimi
11.	Doğu Akdeniz*	Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	Rekreasyon
12.	Gazi	TF	Rekreasyon Yönetimi
13.	Giresun	TF	Rekreasyon Yönetimi
14.	Iğdır	TF	Rekreasyon Yönetimi
15.	İstanbul Medeniyet	TF	Rekreasyon Yönetimi
16.	İzmir Kâtip Çelebi	TF	Rekreasyon Yönetimi
17.	Kafkas	Sarıkamış TF	Rekreasyon Yönetimi
18.	Karabük	Safranbolu TF	Rekreasyon Yönetimi
19.	Kırklareli	TF	Rekreasyon Yönetimi
20.	Mersin	TF	Rekreasyon Yönetimi
21.	Necmettin Erbakan	TF	Rekreasyon Yönetimi
22.	Nevşehir Hacı Bektaş Veli	TF	Rekreasyon Yönetimi
23.	Ondokuz Mayıs	TF	Rekreasyon Yönetimi
24.	Pamukkale	TF	Rekreasyon Yönetimi
25.	Recep Tayyip Erdoğan	Ardeşen TF	Rekreasyon Yönetimi
26.	Sakarya	TF	Rekreasyon Yönetimi
27.	Selçuk	TF	Rekreasyon Yönetimi
28.	Selçuk	Beyşehir Ali Akkanat TF	Rekreasyon Yönetimi

*Vakıf Üniversitesi ¹ Turizm Fakültesi

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, Türkiye'deki turizm alanındaki rekreasyon lisans programlarının tamamının adının Rekreasyon Yönetimi olduğu ve Turizm Fakülteleri bünyesinde yer aldığı görülmektedir. Tablo 2'deki tek vakıf üniversitesi olan Doğu Akdeniz Üniversitesi'ndeki Rekreasyon Programının ise Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu'nda yer aldığı görülmektedir. İlki 2009 yılında Gazi Üniversitesi'nde başlayan rekreasyon yönetimi bölümlerinin 2017 yılı itibarıyla 26 farklı üniversitede olduğu dikkate alındığında geçen süre zarfında Rekreasyon Yönetimi bölümlerinin hızlı bir gelişme gösterdiği söylemek mümkündür.

Tablo 1 ve Tablo 2'deki veriler birlikte değerlendirildiğinde ise, Türkiye (%96,4) ve Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti'nde (%3,6) toplam 84 adet lisans düzeyinde Rekreasyon eğitimi veren programın olduğu görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde üçer adet rekreasyon programı bulunmaktadır. Diğer taraftan rekreasyon programlarının 75 tanesi (%89,3) devlet üniversitelerinde, 9 tanesi ise (%10,7) vakıf üniversiteleri bünyesinde bulunmaktadır. Programların bulunduğu yükseköğretim birimlerine bakıldığında ise, dağılımın sırasıyla Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları (%38,1), Turizm Fakülteleri (%32,1), ve Spor Bilimleri Fakültelerinde (%26,2) bulunduğu görülmektedir. Verilerin toplamları incelendiğinde, rekreasyon programlarının büyük çoğunluğunun (%66,7) beden eğitimi ve spor alanında eğitim veren yükseköğretim birimlerinde yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan turizm fakülteleri ve yüksekokullarında yer alan rekreasyon yönetimi programları ise %33,3'lük bölümü oluşturmaktadır.

2017 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu'na (ÖSYS) göre, BESYO'lar bünyesindeki Rekreasyon Programları için YGS5 puan türü, Spor Bilimleri fakültesi bünyesindeki Rekreasyon Programları TM-3, Turizm Fakülteleri bünyesindeki Rekreasyon Yönetimi programlarına ise TS-2 ve

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları (MTOK) mezunları için ise YGS-3 puan türleri ile öğrenci alınmaktadır (www.osym.gov.tr).

Tablo 3'te ise yıllar itibariyle lisans düzeyinde rekreasyon eğitimi alan öğrenci sayıları ile öğretim yılı sonu itibariyle mezun sayıları yer almaktadır:

Tablo3: Lisans Düzeyinde Rekreasyon Eğitimi Alan Öğrenci ve Mezun Sayıları

Eğitim-Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı
2005-2006	1.509	177
2006-2007	1.764	203
2007-2008	1.980	247
2008-2009	2.274	378
2009-2010	2.378	391
2010-2011	2.934	349
2011-2012	3.508	476
2012-2013	4.101	583 *
2013-2014	-	-
2014-2015	5.124*	756*
2015-2016	5.757*	890*
2016-2017	6.485*	-

Kaynak: Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi İstatistikleri *Yüksek Öğretim Kurulu İstatistikleri

Tablo 3'e göre rekreasyon ve rekreasyon yönetimi bölümleri öğrenci sayısı sürekli bir artış göstermektedir. 2005-2006 eğitim öğretim yılındaki öğrenci sayısı 1.509 iken, 2016-2017 eğitim öğretim yılında 6.485'e ulaşarak 4 katından fazla bir artış olmuştur.

Rekreasyon eğitimi lisansüstü eğitimi düzeyinde de ele alınmış ve öncelikli olarak lisansüstü eğitim verilen programlar tablolaştırılmıştır:

Tablo 4. Rekreasyon Eğitimi Verilen Anabilim Dallarının Üniversite ve Birimlere Göre Dağılımı

Üniversite	Anabilim Dalı	Tezli Yüksek Lisans	Tezsiz Yüksek Lisans	Doktora
Akdeniz	Rekreasyon	x		
Anadolu	Spor Yönetimi ve Rekreasyon	x		x
Batman	Rekreasyon Yönetimi	x	x	
Ege	Rekreasyon ve Turist Rehberliği	x		
Gazi	Rekreasyon Yönetimi	x	x	x
Manisa Celal Bayar	Rekreasyon	x		
Muğla Sıtkı Koçman	Rekreasyon	x		
Necmettin Erbakan	Rekreasyon Yönetimi	x		
Sakarya	Rekreasyon	x		
Selçuk	Rekreasyon	x		
Trakya	Rekreasyon Yönetimi	x		

Tablo 4'teki verilere göre, 11 farklı üniversitede lisansüstü rekreasyon programı bulunmaktadır. Bunlardan Rekreasyon Yönetimi ile Rekreasyon ve Turist Rehberliği adı altındaki programların turizm fakülteleri, Rekreasyon adı altındakilerin ise beden eğitimi ve spor fakülteleri tarafından yürütüldüğünü ifade etmek mümkündür. Anabilim dallarının çoğunluğunu Rekreasyon programı (%45,5) oluşturmakta bunu Rekreasyon Yönetimi programları (%36,4) takip etmektedir. Söz konusu üniversitelerin tamamında tezli yüksek lisans bulunurken tezsiz yüksek lisans sadece Batman Üniversitesi ve Gazi

Üniversitesinde, doktora eğitimi ise Anadolu Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde bulunmaktadır. Rekreasyon Yönetimi tezli yüksek lisans, tezsiz yüksek lisans ve doktora programları ise sadece Gazi Üniversitesi bünyesinde bulunmaktadır.

Rekreasyon bölümlerinin disiplinler arası ilişkisini göstermek amacıyla Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) tez merkezinden elde edilen bilgiler doğrultusunda adında rekreasyon kelimesi geçen ve 2017 Temmuz ayı itibarıyla sistemde yer alan tezler anabilim dallarına göre derlenmiş ve Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo5. Rekreasyon Alanında Hazırlanan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
Beden Eğitimi ve Spor/Spor Bilimleri/Spor Yöneticiliği/Antrenörlük Eğitimi	70	28	98	31,7
Peyzaj Mimarlığı	64	28	92	29,7
Şehir Planlama/Şehir ve Bölge Planlama	20	2	22	7,2
Orman Mühendisliği	15	4	19	6,2
Turizm/Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	15	3	18	5,9
Coğrafya	10	2	12	3,9
Rekreasyon	11	-	11	3,6
Mimarlık	5	-	5	1,6
Rekreasyon Yönetimi	4	1	5	1,6
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	3	1*	4	1,3
Tarım Ekonomisi	3	-	3	0,9
Çevre Mühendisliği	2	-	2	0,6
Biyosistem Mühendisliği/Biyomühendislik ve Bilimleri	2	-	2	0,6
Biyoloji	2	-	2	0,6
Jeodazi ve Coğrafi Bilgi Teknolojileri	1	-	1	0,3
İktisat	1	-	1	0,3
Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi	1	-	1	0,3
Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği	-	1	1	0,3
İnşaat Mühendisliği	1	-	1	0,3
Sanat ve Tasarım	1	-	1	0,3
Sosyal Antropoloji	1	-	1	0,3
Spor Hekimliği	-	1**	1	0,3
Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi	1	-	1	0,3
Endüstri Mühendisliği	1	-	1	0,3
Tarımsal Yapılar ve Sulama	1	-	1	0,3
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	-	1	1	0,3
Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	-	1	1	0,3
Yönetim ve Organizasyon	1	-	1	0,3
Zootekni	1	-	1	0,3
TOPLAM (%)	237 (76,4)	73 (23,6)	310 (100)	100

*Sanatta Yeterlilik çalışmasıdır.

**Tıpta uzmanlık çalışmasıdır.

Tablo 5'teki verilere göre, rekreasyon ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin büyük kısmı (%76,4) yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Gerek yüksek lisans gerekse de doktora tezlerinin en fazla beden eğitimi ve sporla (%31,7) ilgili anabilim dalları ile peyzaj mimarlığı (%29,7) anabilim dalında hazırlandığı görülmektedir. Turizm alanında rekreasyonun konu edindiği lisansüstü çalışmaların oranı ise %5,9'dur.

Tablo 6'da ise rekreasyon ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin ilgili anabilim dallarının bağlı oldukları enstitü ve üniversitelere göre dağılımları yer almaktadır:

Tablo 6. Rekreasyon Alanında Hazırlanan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Enstitü ve Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Tez Türü	Eğitim Bil.	Fen Bil.	Sağlık Bil.	Sosyal Bil.	Ünv. Toplamı	Yüzde (%)
Abant İzzet Baysal	Y.L.	-	-	-	4	4	1,3
	Dr.	-	-	-	-		
Afyon Kocatepe	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Akdeniz	Y.L.	-	4	-	11	15	4,8
	Dr.	-	-	-	-		
Anadolu	Y.L.	-	-	-	1	2	0,6
	Dr.	-	-	1	-		
Ankara	Y.L.	-	13	-	1	28	9
	Dr.	1	12	1	-		
Atatürk	Y.L.	-	8	-	1	14	4,5
	Dr.	-	5	-	-		
Bahçeşehir	Y.L.	-	2	-	-	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Balıkesir	Y.L.	-	-	-	5	5	1,6
	Dr.	-	-	-	-		
Bartın	Y.L.	-	2	-	-	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Celal Bayar	Y.L.	-	-	1	3	4	1,3
	Dr.	-	-	-	-		
Çanakkale Onsekiz Mart	Y.L.	-	2	-	1	4	1,3
	Dr.	-	-	-	1		
Çukurova	Y.L.	-	8	-	-	11	3,5
	Dr.	-	3	-	-		
Dokuz Eylül	Y.L.	-	3	-	-	5	1,6
	Dr.	-	-	-	2		
Dumlupınar	Y.L.	-	-	2	5	7	2,3
	Dr.	-	-	-	-		
Düzce	Y.L.	-	3	-	-	5	1,6
	Dr.	-	2	-	-		
Ege	Y.L.	-	12	-	2	15	4,8
	Dr.	-	1	-	-		
Erciyes	Y.L.	-	-	2	-	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Erzincan	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Fatih	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Fırat	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
GATA	Y.L.	-	-	-	-	1	0,3
	Dr.	-	-	1*	-		
Gazi	Y.L.	1	4	12	4	35	11,3
	Dr.	-	1	12	1		
Gaziantep	Y.L.	-	-	1	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Hacettepe **	Y.L.	-	-	2	-	4	1,3
	Dr.	-	-	-	1		

İ.Doğramacı Bilkent	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
İstanbul Teknik	Y.L.	-	14	-	-	14	4,5
	Dr.	-	-	-	-		
İstanbul	Y.L.	-	14	-	7	27	8,7
	Dr.	-	5	-	1		
İzmir Katip Çelebi	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
İzmir Yüksek Teknoloji Enst.	Y.L.	-	1	-	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Kahramanmaraş Sütçü İmam	Y.L.	-	1	-	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Karadeniz Teknik	Y.L.	1	6	-	1	15	4,8
	Dr.	-	6	-	1		
Kocaeli	Y.L.	-	-	2	-	3	1
	Dr.	-	-	1	-		
Marmara	Y.L.	-	1	5	-	15	4,8
	Dr.	-	-	9	-		
Mehmet Akif Ersoy	Y.L.	1	-	-	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Mersin	Y.L.	-	-	-	2	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Mimar Sinan Güzel Sanatlar	Y.L.	-	-	-	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	1		
Muğla Sıtkı Koçman	Y.L.	-	-	-	10	10	3,2
	Dr.	-	-	-	-		
Mustafa Kemal	Y.L.	-	2	-	-	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Namık Kemal	Y.L.	-	5	-	-	5	1,6
	Dr.	-	-	-	-		
Niğde	Y.L.	-	-	-	1	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
ODTÜ	Y.L.	-	2	-	3	7	2,3
	Dr.	-	1	-	1		
Ondokuz Mayıs	Y.L.	-	-	1	-	2	0,6
	Dr.	-	-	1	-		
Sakarya	Y.L.	1	2	-	5	9	2,9
	Dr.	1	-	-	-		
Selçuk	Y.L.	-	1	6	-	7	2,3
	Dr.	-	-	-	-		
Süleyman Demirel	Y.L.	-	2	-	-	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Trakya	Y.L.	-	-	1	1	2	0,6
	Dr.	-	-	-	-		
Uludağ	Y.L.	-	-	1	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Yıldız Teknik	Y.L.	-	4	-	1	5	1,6
	Dr.	-	-	-	-		
Yüzüncüyıl	Y.L.	-	1	-	-	1	0,3
	Dr.	-	-	-	-		
Zonguldak Karaelmas	Y.L.	-	4	-	-	4	1,3
	Dr.	-	-	-	-		
TOPLAM		6	157	62	85	310	100
(%)		(1,9)	(50,7)	(20)	(27,4)		

*Tıpta Uzmanlık çalışmasıdır.

** Yüksek lisans tezi Güzel Sanatlar Enstitüsünde hazırlanmış ve sadece üniversite toplam sütununa eklenmiştir. Doktora düzeyindeki çalışma ise Sanatta Yeterlilik çalışmasıdır.

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde rekreasyon alanındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin en fazla Gazi Üniversitesi bünyesinde (% 11,3) hazırlandığı görülmektedir. Gazi Üniversitesi'ni Ankara Üniversitesi (% 9) ve İstanbul Üniversitesi (%8,7) takip etmektedir. Lisansüstü tezlerin hangi enstitü bünyesinde hazırlandıklarına bakıldığında ise, ağırlığın Fen Bilimleri Enstitüsü'nde (%50,7) olduğu

görülmektedir. Fen Bilimleri Enstitüsü'nü % 27,4 ile Sosyal Bilimler Enstitüsü ve % 20 ile Sağlık Bilimleri Enstitüsü takip etmektedir.

Tablo 7'de ise, rekreasyon alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları yer almaktadır:

Tablo 7. Rekreasyon Alanında Hazırlanan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde (%)
1985-1988	3	3	6	1,9
1989-1992	11	2	13	4,2
1993-1996	19	4	23	7,4
1997-2000	30	11	41	13,2
2001-2004	23	10	33	10,7
2005-2008	60	6	66	21,3
2009-2012	35	16	51	16,4
2013-2016	56	21	77	24,9
TOPLAM	237	73	310	100

Tablo 7'de, 1985 yılından itibaren rekreasyon ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezler dörder yıllık dönemlerde ele alınarak incelenmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin toplam sayıları dikkate alındığında, sadece 2001-2004 (% -19,5) ve 2009-2012 (%-22,7) aralıklarında bir önceki döneme göre bir azalma olmakla birlikte 2005-2008 döneminde hazırlanan lisansüstü tez sayıları bir önceki dönem olan 2001-2004 aralığına göre iki katlık bir artış göstermiştir. Söz konusu %100'lük artışta yüksek lisans tezlerinin sayısındaki artışın katkısı olmakla birlikte, aynı dönem için hazırlanan doktora tezlerinin sayısında bir azalma olduğu tespit edilmiştir. Rekreasyon ile ilgili lisansüstü tezlerdeki yoğunluğun ise son dört yıllık veri olan 2013-2016 yılları arasında (% 24,9) olduğu görülmektedir.

5. Sonuç

Bu araştırma rekreasyon eğitiminin Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarındaki yapısını ve mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, rekreasyon alanında lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim veren fakülte, yüksekokullar, enstitüler, rekreasyon ile ilgili yapılmış olan lisansüstü tezlerin anabilim dalı, enstitü ve üniversitelere göre dağılımı ile lisans düzeyinde rekreasyon eğitimi alan öğrenciler ve bu bölümlerden mezun olanların sayıları araştırılmıştır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte önemi giderek artan doküman-arşiv taramasından elde edilen veriler sayesinde, konunun geçmişe dönük derinlemesine araştırılması ve meydana gelen değişim analiz edilerek resmin bütününe ulaşılması mümkün olabilmektedir (Kozak, 2017:98). Bu nedenle bu çalışmada Türkiye'de rekreasyon eğitiminin gelişim süreci geniş bir bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre lisans düzeyindeki rekreasyon programlarının ağırlıklı olarak devlet üniversiteleri bünyesinde yer aldığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan lisans düzeyindeki rekreasyon programlarının büyük çoğunluğunun (%66,7) beden eğitimi ve spor alanında eğitim veren yükseköğretim birimlerinde yer aldığı dikkat çekmektedir. 2009 yılından beri turizm fakültelerinde yer almaya başlayan rekreasyon yönetimi programları ise %33,3'lük bölümü oluşturmaktadır. Son 12 yıllık dönemde rekreasyon programlarındaki toplam öğrenci ve mezun sayılarına bakıldığında ise sürekli bir artışın olduğu göze çarpmaktadır. Rekreasyon eğitimi bireye boş zamanlarını en uygun fayda sağlayacakları bir şekilde kullanmayı öğretmeyi amaçlamaktadır. Rekreasyon eğitimi alan öğrenci

sayısının artmasıyla birlikte toplumdaki bu tarz bozuklukların da azalma göstermesi beklenmektedir. Kişilerin boş zamanın farkına varması, zamanını iyi kullanabilmesi, sahip olduğu boş zamanda da neler yapacağını, ne yapacağını, kendisine kazandıracığı etkilerin neler olduğunun bilincinde olması gerekir. Bu nedenle de rekreasyon eğitimine ihtiyaç vardır (Başaran, 2016:402).

Diğer taraftan rekreasyon alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde olduğu, birime göre Fen Bilimleri Enstitüsü'nde ve anabilim dalına göre de beden eğitimi ve spor alanında hazırlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca son 32 yıldır rekreasyon ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezlerin yaklaşık %25'lik kısmının son dört yıllık dönem olan 2013-2016 yılları arasında hazırlandığı da dikkat çekici bir bulgudur.

Lisans düzeyindeki rekreasyon eğitimi sadece beden eğitimi ve spor ile turizm alanındaki eğitim kurumlarında yer almakla birlikte, lisansüstü tezlerden elde edilen bulgular rekreasyonun mühendislik, mimarlık gibi fen bilimi dallarının da çalışma sahasında yer aldığını göstermiştir. Rekreasyon eğitimi, genel eğitim içerisinde çevre, sağlık, yurttaşlık eğitimleri gibi alanlarda yer alan, uygulamalarda ve sadece amaçlara ulaşma yollarında farklılıklar olan fonksiyonel bir alanı oluşturmaktadır (Karaküçük, 2008:124). Bu nedenle, rekreasyon kavramının sadece turizm ya da spor alanlarıyla ilişkilendirilerek sosyal bilimler ya da sağlık bilimleri çalışma alanına indirgenmemesi gerektiği ifade edilebilir.

Boş zamanını nasıl değerlendireceğini bilmeyen, öğrenmemiş bireylerden oluşan toplumlarda boş zaman pasif aktivitelerle değerlendirilmektedir (Karaküçük, 2014). Pasif yaşamayı seçen toplumlarda hareket azlığı ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak insan vücudunda şişmanlık, kolestrol, arter damarların yağlanması, kas ve kemik problemleri şeker hastalığı ve psiko-sosyal bozukluk gibi problemler oluşmaktadır (Zorba, 2015). İnsanların isteyerek ve keyifle katıldıkları sportif rekreasyon aktiviteleri kişileri hareketli bir yaşama sevk ederken, aynı zamanda ruhen de doyurmaktadır (Ertüzün, 2016:555). Boş zaman eğitiminin akıllı kullanımı için herhangi bir toplumun vatandaşlarının eğitiminde, o topluma rehberlik yapabilen politikaların açıkça belirtilmesi ve oluşması önemlidir (Kılbaş, 2010:338). Bu nedenle rekreasyon eğitiminin yaygınlaştırılması bireylerdeki ve dolayısıyla toplumdaki psikolojik ve fizyolojik bozuklukların bilinçli bir şekilde giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada Türkiye'de gerek lisans gerekse de lisansüstü düzeyde rekreasyon eğitimine olan ilginin arttığı rakamsal göstergelerle ortaya konulmuştur. Bundan sonra bu konuya yönelik yapılacak araştırmalarda söz konusu rakamların yurt dışındaki örnekleriyle kıyaslanarak yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, Y. S. (2002). Türkiye'deki üniversitelerin rekreasyon programlarının geliştirilmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Alexandris, K. and Carroll, B., (1997a). Motives for recreational sport participation in Greece. Implications for planning and provision of sport services. *European Physical Education Review*, 3 (2), 129-143.
- Alexandris, K. and Carroll, B. (1997b). An analysis of leisure constraints based on different recreational sport participation levels: Results from a study in Greece. *Leisure Sciences*, 19, 1-15.
- Bäckström, K. (2006). Understanding recreational shopping: A new approach. *International Review of Retail, Distribution and Consumer Research*, 16 (2), 143-158.
- Başaran, Z. (2016). Alternatif Eğitim Olarak Rekreasyon. (Rekreasyon Bilimi içinde, Ed. Suat Karaküçük), 393-428. Gazi Kitabevi, Ankara.

- Block, P., Ridgway, N.M and Nelson, J.E. (1991), Leisure and the shopping mall. *Advances in Consumer Research*, 18 (1), 445-52.
- Cohen, D. A., Marsh, T., Williamson, S., Derose, K. P., Martinez, H., Setodji, C. and McKenzie, T. L. (2010). Parks and physical activity: Why are some parks used more than others? *Preventive Medicine*. 50, S9-S12.
- Colton, C. W. (1987). Leisure, recreation, tourism: A symbolic interactionism view. *Annals of Tourism Research*. 14 (3), 345-360.
- Demirci, S. ve Köseli, M. (2014). *İkincil Veri ve İçerik Analizi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Ertüzün, E. (2016). Sağlık Perspektifinden Rekreasyon ve Esenlik (Wellness). (Rekreasyon Bilimi içinde, Ed. Suat Karaküçük), 545-590. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Godbey, G. C., Caldwell, L. L., Floyd, M. and Payne, L. L. (2005). Contributions of leisure studies and recreation and park management research to the active living agenda. *American Journal of Preventive Medicine*. 28 (2S2), 150-158.
- Grant, P. J. (1984). A determination of priorities for curricular and administrative areas of concern in undergraduate professional preparation in recreation and parks. (Unpublished doctoral dissertation) Temple University.
- Groff, C. (1998). Demarketing in park and recreation management. *Managing Leisure*. 3 (3), 128-135.
- Gunn, C. A. (1990). The new recreation-tourism alliance. *Journal of Park and Recreation Administration*. 8 (1), 1-8.
- Hazar, A. (2009). Rekreasyon ve Animasyon. (Üçüncü Baskı) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karaküçük, S. (2014). *Rekreasyon: boş zamanları değerlendirme*. (Geliştirilmiş 7. Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme*. (Altıncı Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kılbaş, Ş. (2010). *Rekreasyon: Boş Zamanı Değerlendirme*. (Geliştirilmiş Dördüncü Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ko, Y. J. and Pastore, D. L. (2004). Current issues and conceptualizations of service quality in the recreation sport industry. *Sport Marketing Quarterly*, 13, 158-166.
- Kozak, M. (2017). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- McKercher, B. (1996). Differences between Tourism and Recreation in Parks. *Annals of Tourism Research*. 23 (3), 563-575.
- McLean, D. D. ve Hurd, A. R. (2012). *Recreation and Leisure in modern society*. (Ninth Ed.) Jones and Bartlett Learning.
- Metin, T. C. (2012). Üniversitelerin rekreasyon yönetimi programındaki ders müfredatının modüler bir yapıya dönüştürülmesi. Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 148-160.
- Park, S.H. and Kim, Y. M. (2000). Conceptualizing and measuring the attitudinal loyalty construct in recreational sport contexts. *Journal of Sport Management*, (14), 197-207.
- Polat, E., Ulusoy, H. ve Hacıoğlu, N. (2017). Türkiye’de lisans düzeyinde gerçekleştirilen turizm eğitiminin analizi. 17. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. 78-88.
- Rajagopal (2006). Leisure shopping behavior and recreational retailing: A symbiotic analysis of marketplace strategy and consumer response. *Journal of Hospitality and Leisure Marketing*, 15 (2), 5-31.

- Stein, T. A. (1984). Recreation education in the United States and Canada: A look at the past, present and future. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 6 (3), 337-349.
- Tal, T. (2005). Implementing Multiple Assessment Modes in an Interdisciplinary Environmental Education Course. *Environmental Education Research*, 11(5), 575- 601.
- Yayla, Ö. (2012). Turizm eğitimi bünyesinde verilen rekreasyon eğitimine akademik bir bakış. *Karınca*, 78 (910), 2024.
- Yaylı, A., Güçer, E. ve Kızanıklı, M.M. (2012). A study on the expectations of the students from the recreation management education. *International Journal of Multidisciplinary Thought*. 2 (2), 213-222.
- Wakefield, K. L. and Baker, J. (1998). Excitement at the mall: Determinants and effects on shopping response. *Journal of Retailing*. 74 (4), 515-539.
- Zorba, E. (2015). Herkes İçin Yaşam Boyu Spor. Fırat Yayıncılık, Ankara. 23,24.
- Zorba, E. (2007). Türkiye’de rekreasyona bakış açısı ve gelişimi. *Gazi Haber Dergisi*, 52-55.
- Ural ve Kılıç, (2006). Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)<<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf>> erişim tarihi: 08.05.14
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)<<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf>> erişim tarihi: 08.05.14
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2013 - 2014 Öğretim Yılı İlk Öğretim Ders Kitapları(<<http://www.meb.gov.tr/2013-2014-egitim-ogretim-yili-elektronik-ortamda-hizmete-sunulan-ilk-ve-orta-ogretim-ders-kitaplari/duyuru/6319>>)
- T.C. Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi, 2017 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu<<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/OSYS/KILAVUZ18042017.pdf>>erişim tarihi: 24.07.2017
- T.C. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi <<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>> erişim tarihi Temmuz 2017
- T.C. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Yükseköğretim İstatistikleri <<https://istatistik.yok.gov.tr/>> erişim tarihi Temmuz 2017